

ARQUEOCEC

FULL INFORMATIU DEL GRUP D'ARQUEOLOGIA
"PELEGRÍ CASADES I GRAMATXES"
(Secció d'Història i Art)

Any 5

Núm. 47

Juliol-Agost 2015

ACTIVITATS FETS I NOTÍCIES D'ARQUEOLOGIA I PATRIMONI

**DOLMEN
DE CAN MINA DELS
TORRENTS
(Llafranc)**

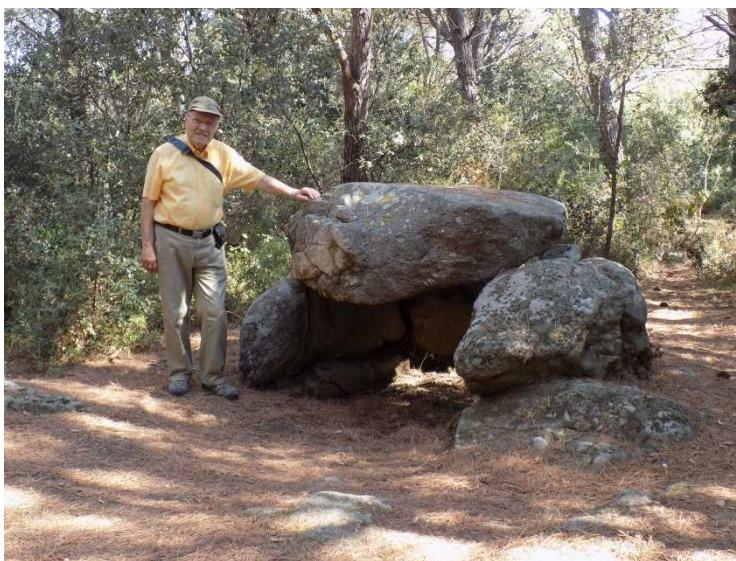
Arqueologia de Descoberta

El passat mes de juny, membres del Grup d'Arqueologia del CEC sortiren a la recerca del dolmen de Can Mina dels Torrents, a Llafranc (Baix Empordà). El dolmen de Can Mina està situat en un bosc proper a la Font d'en Xecu. Segons la informació de què disposàvem s'hi pot accedir seguint tres rutes diferents. Descriurem la que vam seguir nosaltres.

Des de Llafranc prendrem el carrer de Mossèn Rafel Duran, que puja situat a l'esquerra de l'església. Cal seguir les escasses senyals grogues i blanques del PR (Petit Recorregut).

En un punt determinat el carrer pren el nom d'Amadeu Vives fins arribar al davant del grup d'apartaments FLIPPER. Seguirem de dret amunt per l'esquerra; a partir d'aquí els senyals del

PR ja són més freqüents. Més endavant el carrer gira fortament a la dreta, amb xalets a banda i banda i quan torna a girar a l'esquerra passant pel darrere del darrer dels xalets, s'acaba l'asfalt i comença una pista que circula per una pineda entre parcel·les delimitades per tanques de malla o bé filats. Fent alguns girs la pista surt a una clariana. Al fons hi podem veure unes

construccions que la pista ens hi menarà. A l'esquerra de la pista i just abans d'arribar a una d'aquestes dependències de Can Mina, emblanquinada i amb una porxada al davant, hi podem veure el malmès pal indicador del dolmen que busquem. Al seu costat un poc fressat sender baixa lleugerament entrant en un sector del bosc força net de matolls fins a trobar un rocallis, el saltem i uns vint metres més endavant trobarem el dolmen de Can Mina.

Per arribar-hi haurem emprat uns 0'30 minuts.

PRIMERES NOTÍCIES

Les primeres notícies que es tenen sobre l'existència d'un dolmen a Llafranc, prop del Puig de Raigs, daten del 1954 quan Miquel Mascort i Mató li comenta al professor Lluís Esteva i Cruañas, que coneix l'existència d'un monument megalític a Llafranc, que havia passat desapercbut i romania inèdit pels investigadors.

El sorprenent de la notícia era el lloc on es trobava situat el monument, la zona costanera no era propícia per aquest tipus de jaciments i fins aquell moment no se'n havia localitzat cap que s'ubiqués a la zona costanera de Les Gavarres.

Esteva li transmeté la notícia al doctor Lluís Pericot, però l'eminent especialista, considerant la seva ubicació, opinà que només podia tractar-se d'un dolmen fals, ignorant així la descoberta.

Passats deu anys, el palafrugellenc Jordi Cama i Rivas, amic d'Esteva, aconseguí que l'arqueòleg s'interessés pel dolmen de Llafranc i n'organitzés una prospecció.

L'excavació es programà immediatament, va tenir lloc el dia 23 de febrer de l'any 1964.

Un cop netejat el monument funerari, i de l'estudi realitzat posteriorment, es constatà que la cambra del dolmen, aixecat al damunt d'una roca, s'havia treballat artificialment repicant la roca natural per rebaixar-la i d'aquesta manera guanyar alçada interior. Es va construir sobre tres pedres de recolzament, amb altres tres, més petites, que li fan de tancament lateral i finalment una gran roca plana, amb les funcions de coberta. Aquesta llosa, amb un gruix entre 25 i 60 cm. té unes dimensions de 1'80 m en la direcció nord-sud i 1'60 m en la direcció est-oest. Les lloses són de granit.

Es tracta d'un dolmen datat entre el Neolític Mig-Recent a Calcolític (3500-1800 aC), de cambra poligonal sense corredor, que fa 2'10 m de longitud per 1'60 m d'amplada, no es pot assegurar l'existència de túmul, malgrat alguns vestigis que es poden atribuir a complir aquesta funció, ni cromlec, suposadament també destruït pel conreu de l'antiga vinya que ocupava aquest rodal.

ALTRES VISITES

Per tal de completar la sortida el grup d'Arqueologia també va visitar el poblat ibèric de Sant Sebastià de la Guarda i la torre de guaita del segle XV, també a Llafranc. El monestir de Sant Miquel de Cruïlles (tancat per obres) i en havent dinat s'anà a visitar l'església romànica de Sant Cebrià de Lledó, realitzant una autèntica travessia per Les Gavarres més exuberants.

**Torre de guaita i poblat ibèric de
Sant Sebastià de la Guarda
(Llafranc)**

Un jaciment protohistòric de la Terra Alta serà visitable

La Universitat Rovira i Virgili i l'Ajuntament de Caseres han adequat i museïtzat el jaciment protohistòric de la Gessera de Caseres, un jaciment de gran valor arqueològic que va ser el primer que va excavar a Catalunya el prehistoriador Pere Bosch Gimpera, l'any 1914. Des d'aleshores va restar abandonat fins que el 2014 l'Ajuntament va encarregar a Gresepia (Grup de Recerca Seminari de Protohistòria i Arqueologia) una nova excavació i posterior adequació per obrir-lo al públic. Segons els arqueòlegs, el jaciment havia estat ocupat en dos moments molt diferenciats. Primer, en època preibèrica, al S-VI aC, quan hi havia una residència aristocràtica. I posteriorment, es va tornar a ocupar entre els segles IV i II aC, en època plenament ibèrica, tot i que el seu ús encara no està clar. *"Per la seva orientació i característiques podríem estar parlant d'un lloc de culte, però encara no ho podem precisar"* va dir Jordi Diloli, responsable del grup de recerca. L'Ajuntament veu aquest jaciment, situat a la carretera de Gandesa a Calaceit, com un dels actius turístics més importants del municipi.

EL MOSAIC ROMÀ DE LA TORRE VELLA

El mosaic dels dofins de la Torre Vella, una de les joies arqueològiques de l'època romana procedents de l'antiga Baetulo, lluirà ben aviat al Museu de Badalona. Els propietaris de la peça han signat un comodat amb el Museu, es tracta d'un conveni de préstec gratuït, en aquest cas per vint anys.

La peça es va descobrir el segle XIX als camps de conreu del Clos de la Torre, propietat dels amos de la Torre Vella. La resta arqueològica pertanyia a una casa de la ciutat romana de Baetulo i data de la primera meitat del segle I de la nostra era. Està fet amb tesselles blanques i negres, i decorat amb motius geomètrics, tot i que el tret més destacat són els quatre dofins travessats per un trident cadascun d'ells que hi ha als quatre extrems del mosaic, de forma quadrada.

Quan es va trobar, el propietari de la Torre Vella el va fer arrencar i col·locar al menjador de casa seva. Com que la peça era més petita que la sala, va encarregar al mestre d'obres Francesc Vall que completés l'espai que estava sense pavimentar. Aquesta part moderna del mosaic, feta a finals del segle XIX, també es traslladarà amb la part romana al Museu de Badalona.

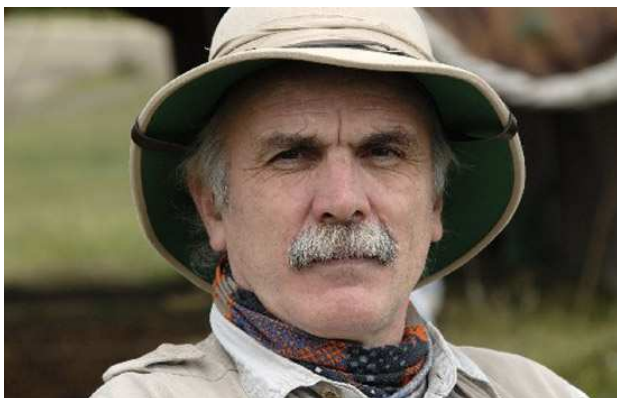
ESPOLIANT EL PARC SUBMARÍ DEL CAP DE CREUS

Els Mossos d'Esquadra van detenir el passat 29 de maig tres holandesos que van ser enxampats *in fraganti* mentre intentaven espoliar el fons marí del Parc Natural del Cap de Creus. Els acusats van ser arrestats per un presumpte delictes contra el patrimoni històric, furt i contraban. L'actuació policial es va iniciar quan una dotació de la unitat regional de medi ambient de Girona, va detectar un grup de bussejadors a la cala Culip de Cadaqués. Aquests estaven realitzant immersions en una zona que no havien marcat prèviament per alertar de la seva presència com a mesura de seguretat, tampoc l'embarcació estava senyalitzada com marca la llei.

Una vegada els submarinistes van haver sortit a la superfície, els efectius van adonar-se que portaven una àmfora que acabaven d'extreure del mar i, tot seguit van presenciar com l'anaven a deixar a l'embarcació. En el moment en el qual van

arribar els membres de la unitat central de patrimoni històric, van corroborar que era una peça considerada patrimoni històric i, per aquest motiu els tres holandesos van ser arrestats, tot i que posteriorment van quedar en llibertat amb càrrecs després de declarar davant del jutge.

EUDALD CARBONELL TORNA A LA RECERCA

Eudald Carbonell va anunciar el passat mes de juny que deixa la direcció de l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES), per tal de centrar els seus darrers anys d'activitat professional a la seva passió: la recerca.

Segons el popular paleontòleg la marxa forma part d'una retirada planificada i gradual de tots els seus càrrecs de responsabilitat —de moment, però, sí que continuarà al capdavant de la Fundació Atapuerca, que dirigeix les excavacions a la província de Burgos—i amb l'objectiu de “deixar pas als joves”. Carbonell però no es deslliga de (IPHES), on continuarà com a investigador amb un projecte al país africà d'Eritrea que ja té en marxa el jaciment Enger-ela. “Tenim la possibilitat de fer prospeccions per primer cop en una conca verge, amb sediments de fins a quatre milions i mig d'antiguitat. I a 400 Km. d'on es va localitzar la Lucy, cosa que és un somni per a mi”, va dir en referència a les restes del considerat humà més antic localitzat pels arqueòlegs.

S'amplia la senyalització del poblat ibèric de Puig Castellar (Santa Coloma de Gramanet)

Es tracta de la restitució dels rètols que hi ha a l'entrada del recinte, els quals donen informació general de la cultura ibèrica i del poblat de Puig Castellar (qui eren els ibers laietans, com vivien, com s'organitzava urbanísticament el poblat, etc.) i, també, de la instal·lació de nous faristols dintre del propi jaciment, amb informació sobre aspectes més concrets, com el comerç, l'armament, l'escriptura o l'agricultura. Aquests rètols completen els deu que ja hi ha al llarg de l'itinerari, els quals recreen els espais o punts que s'estan visitant.

Aquesta intervenció forma part dels treballs de museïtzació que s'estan portant a terme al jaciment dintre del projecte d'actuació que es va iniciar l'any 1997, amb la finalitat de conservar i dinamitzar el poblat ibèric i convertir-lo en parc arqueològic.

Troben una màscara del déu grec Pan en una excavació

Té els cabells arrissats, banyes i orelles de cabra. Era una divinitat menor, meitat home meitat boc, que se'l relacionava amb la música, els plaers i la carnalitat.

Una màscara de bronze "extremadament estranya" que representa el déu grec Pan, fou trobada per un grup d'arqueòlegs de la Universitat israelita de Haifa en mig d'unes excavacions realitzades en el jaciment d'Hippos-Sussita, en els Alts del Golan, ocupats per Israel el 1967.

La màscara, que es va datar en el període Helenístic (segles III i I aC), és d'una mida més gran que la d'un cap humà i la seva raresa i valor estan en el fet de que no va ser fosa, com va passar amb la gran majoria de peces escultòriques de bronze d'aquella època. Un valor afegit és la seva mida, doncs en tractar-se de Pan, d'una divinitat menor, sovint relacionat als sàtirs dintre de la mitologia grega i romana, solia ser representat amb una mida petita.

ESCLAUS I GLADIADORS

Un grup d'arqueòlegs ha desenterrat diverses tombes romanes ubicades a Saintes (sud-oest de França) en les que han pogut trobar els esquelets de cinc esclaus que encara portaven els grillons posats al coll i als turmells. L'excavació es troba a menys de 250 metres d'un antic amfiteatre de l'època en el que combatien gladiadors contra animals salvatges.

Segons consideren els arqueòlegs, els enterraments datarien dels segles I i II dC. i podrien formar part d'una important necròpolis utilitzada per a donar sepultura a aquells que eren massacrats en el proper amfiteatre. Per això, han determinat també que podrien haver estat gladiadors.

Descobert un monestir bizantí al desert del Nègueb (Israel)

Les restes d'un monestir bizantí, amb un sòl de mosaics embrollats, ha estat descobert a la part nord del desert del Nègueb, a Israel. L'enclau fou descobert durant els treballs que porta a terme l'Autoritat d'Antiguitats d'Israel abans de la construcció d'una autopista.

Les catifes de mosaic tenen quatre dedicatòries en grec, en les que estan anotats els noms dels dirigents del monestir: Eliyahu, Nonus, Salomò i Ilrion, així com també

les dates de finalització dels diferents mosaics. Aquestes situen el monestir a la segona meitat del segle VI d.C.

La BIBLIOTECA D'ASURBANIPAL també coneguda com la Biblioteca de Nínive, és la col·lecció d'escriptures cuneïformes més antiga del planeta. Aquesta biblioteca es va trobar a la ciutat assíria de Nínive, al nord de Mesopotàmia i en el palau del rei Asurbanipal. La col·lecció fou iniciada pel rei Sargon II, que va regnar entre els anys 722 i 705 aC., per després ser ampliada per Asurbanipal. Es tracta d'una gran col·lecció de tauletes d'argila amb una escriptura fina que contenen temes de gramàtica, religió, art, història, matemàtiques, astronomia i literatura entre d'altres. Sense cap mena de dubte, aquesta biblioteca té un valor històric i arqueològic de primera magnitud. Entre altres treballs allí s'hi troba el Poema de Gilgamesh, l'obra narrativa coneguda més antiga de la humanitat.

TROBEN AL FONS DEL MEDITERRANI LA CIUTAT D'HĒRÁKLEION

Aquesta ciutat era un centre internacional de comerç i possiblement un centre religiós, un port d'entrada per al comerç entre el Mediterrani i el Nil. Hērákleon ja era esmentada en textos antics com el port d'entrada a Egipte i una gran ciutat duanera, abans de la fundació d'Alexandria,

però no es tenia la certesa de la seva existència.

Fins ara s'han desenterrat més de 64 vaixells i 700 àncores. Altres objectes recuperats són monedes, pesos d'Atenes —que mai abans no s'havien trobat en

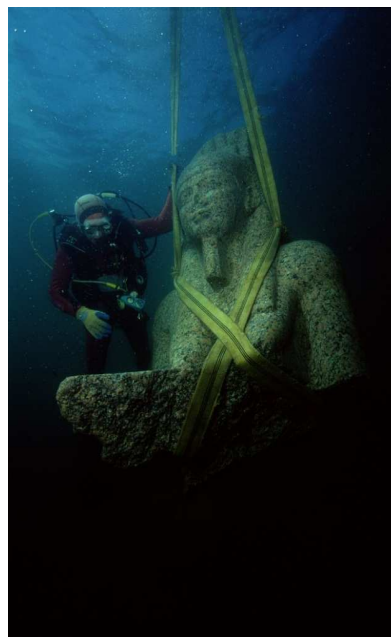
Estela de Thonis

un enclavament egipci— així com també tauletes gegants amb inscripcions en grec i egipci. Els investigadors creuen que aquests artefactes assenyalen la importància de

la ciutat com a centre de comerç. També s'hi han trobat diversos objectes religiosos, fins i tot un sarcòfag de pedra i 16 escultures que segons es creu, adornaven el temple principal.

La quantitat d'evidència històrica que hi ha de Thonis/Hērákleon, és aclaparadora i segurament serà clau en la reconstrucció del passat històric d'Egipte.

S'especula que la ciutat va sucumbir a l'aigua per un terratrèmol, i degut al pes dels edificis damunt del sòl fangós en el que s'assentava.

Estàtua del déu Hapi

DESENTERREN LA TOMBA DEL FARAÓ SEBEKHOTEB I

Aquest any passat, uns arqueòlegs de la Universitat de Pennsilvània, descobriren a Abidos, Egipte, la tomba en la que havia estat enterrat el faraó Sebekhoteb I, de la dècima tercera dinastia i que va regnar a Egipte ara fa uns 3.800 anys, segons va informar l'Administració d'Antiguitats d'Egipte a El Caire.

Segons aquesta mateixa informació els investigadors trobaren el 2013 un sarcòfag de quarsita —buit— de 60 tones de pes i a primers del 2014 va aparèixer un relleu amb el nom i la imatge del faraó, així es va poder determinar que es tractava realment de la tomba de Sebekhoteb I.

